

Makale tarihçesi: Alındı: 21 June 2017; Kabul edildi: 17 Temmuz 2018

Tire Nüfus Arşivinde Bulunan Bir Muhacir Mülteci Defteri Örneği

Erdal Taşbaş[±]
Necat Çetin[±]

Özet

Uluslararası göçün pek çok nedeni vardır. Bunlardan birisi muhacirliktir. Muhaceret zorunlu nedenlerle bir kişinin veya ailenin veya insan topluluğunun, bir ülkeden başka bir ülkeye göçüdür. Bir nevi sığınmadır. Muhacir olarak sığınılan ülkeyle aynı soydan gelme boyutunda veya dinsel boyutta bir şekilde bir bağ olması gerekir. Göç, sığınılacak ülkeye varıncaya kadar yolculukta karşılaşılabilecek olayların bilinmezliğinden ötürü sıkıntılı bir süreçtir. Ayrıca, sığınılan ülkede de nereye iskân olunacağı, iskân olunan yerdeki iklim koşulları veya yaşam koşulları hakkındaki belirsizlik de büyük bir problemdir. Muhacir olarak kabul olunan ülkede hemen vatandaşlığa alınma işlemleri yapılmaz. Belirli geçiş aşamaları vardır. Bunlardan birisi de vatandaşlığa alınması kadar nüfus kayıtlarının tutulduğu muhacir ve mülteci defterleridir. Bu defterlerin bir örneği İzmir Tire nüfus müdürlüğü arşivinde bulunmaktadır. Defterde 1940 yılına kadar Tire ilçesine gelen muhacir ve mültecilerin kayıtları tutulmuştur. Kişi ve aile fertlerinin genel bilgilerinden sonra tabiiyeti olduğu ülke ve ırkı belirtilmektedir. Gelenler genelde şu an dağılmış olan Yugoslavya tabiiyetinden olup ırk olarak da Türk yazılmıştır. Önce geçici bir mahalleye kayıtları yapılmış düşünceler bölümünde ise asıl iskân edildikleri idari birim ve hanesi yazılmıştır. Bazı kişilerin bilgilerinin bulunduğu alana fotoğrafları yapıştırılmış ve ikamet adresleri yazılmıştır. 1935 yılında ilçe hakimi tarafından defter tasdik olunmuştur. Toplam doksan sayfadır. 50x70 boyutundadır. Nüfus arşivinde veya diğer nüfus müdürlükleri arşivinde aynı türde başka deftere rastlanılmamıştır.

Anahtar kelimeler: Tire; muhacir; göç; iskân; muhacir mülteci defteri.

ABSTRACT IN ENGLISH

A Sample of Muhacir and Refugee Registers in Tire Registry Office

There have been many causes of international migration. One of these is muhacerat-status of being muhacir. Muhacerat is migration of a person, a family or a society from a country to another country. It is a sort of asylum. It needs to have a link to the country, which is taken refuge in, such as race relations or religious relations. It is a troubled process due to obscurity of happenings met throughout the migration until reaching country of asylum. Besides, uncertainty about where to be settled in the country of asylum, how to be climatic conditions or living conditions there, is a big problem. Certificate of naturalisation is not given immediately and it needs some transitional

[±] Dr. Erdal Taşbaş, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Antalya, Türkiye. E-posta: erdltsbs@gmail.com.

[±] Necat Çetin, Milli Eğitim Bakanlığı, Antalya, Türkiye. E-posta: nctin1963@gmail.com

stages. One of these is muhacir and refugee registers in which their informations are recorded till naturalisation. A sample of these registers has been in the archive of Tire Registry Office in İzmir. It was kept records of muhacirs and refugees coming to Tire till 1940 in this register. It was determined general informations, races and native lands of people and other family members. They were mostly from Yugoslavia and their race were Turks. They were temporarily registered in a neighbourhood and it was written administrative units and houses, where they were principally settled, in the section of thoughts. Photographs of some of them were attached to the pages, on which their informations had been, and it was written their residential addresses. This register was confirmed by judge of the county in 1935. It consists of ninety pages. Its size is 50x70 cm. It was not met with the another book in the same way in the archives of registry or other registry offices.

Keywords: Tire; muhacir; migration; settlement; muhacir and refugee register.

Giriş

Muhacirlik bir göç çeşididir. En kısa tanımıyla varılmak istenilen yere hareket anlamına gelen göç ise insanların yaşadıkları yerden bir başka yerleşim yerine doğru meydana getirdikleri yer değiştirme hareketidir (İpek, 2006; Karpat, 2003; Ağanoglu, 2003). Yaşanan göçlerin çeşitli nedenlere bağlı olarak gerçekleşen biçimleri vardır. Bunlar ilkel, zorlamaya dayalı, serbest ve kitlesel göçler olarak sınıflandırılabilir (Yalçın, 2004). Göç çeşitlerinden olan muhacirliği ortaya çıkaran nedenler incelendiğinde onun hem zorunlu hem de serbest/gönüllü göçler kapsamına girdiği görülmektedir. Muhacirler göçe karar verme konusunda inisiyatif sahibidir. Bu bakımdan gönüllü göçler kapsamına gireken, onların göç etmelerine karar vermek zorunda bırakılmasına neden olan siyasi otoritelerin baskıcı uygulamalar nedeniyle zorunlu göç kapsamına da girmektedir.

Arapça el-hicre sözünden türeyen ve Türkçe karşılığı “göçmen” olarak ifade edilen *muhacir* kavramı, Osmanlı Devleti’nin XVIII. ve XIX. yüzyıllarda kaybettiği topraklardan, egemenliğindeki topraklara göç eden Müslümanlar için kullanılmıştır (Parmaksızoğlu, 1976). Bir diğer göç şekli olan mültecilik ise zorunlu bir sebepten dolayı başka bir ülkeye iltica etmek zorunda kalan kişiler için kullanılan tabirdir. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’nde ise *ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden zulme uğrayıp vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs* mülteci olarak tanımlanmaktadır (Türkoğlu, 2011).

Osmanlı topraklarına yapılan kitlesel göçler Kırım’ın 1783’te Rusya tarafından ilhak edilmesiyle ortaya çıkmış ve XIX. yüzyıl boyunca artarak devam etmiştir. Kırım Savaşı’ndan itibaren giderek artan muhaceret hareketleri neticesinde Kafkasya, Kırım ve Balkanlardan çok sayıda insan Osmanlı topraklarına sığınmıştır. Daha çok 93 Harbi ismiyle bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında ve sonrasında da büyük göçler yaşanmıştır. Osmanlı topraklarına doğru yapılan bu göç hareketleri XX. yüzyıla da sirayet etmiş ve

Balkan Savaşları Osmanlı Devleti'ne yine büyük kitlelerin gelişine neden olmuştur. I. Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı Devleti'nin yıkılmasıyla, bir ulus-devlet olarak ortaya çıkan Türkiye Cumhuriyeti de kuruluşundan itibaren göç hareketlerine maruz kalmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki Türk-Yunan Mübadelesi bunun ilk büyük örneğidir.

Özellikle mevcut siyasi otoritelerin baskıları neticesinde yaşadıkları yerleri terk etmek zorunda kalan farklı etnik ya da dini kimliğe sahip insanların göç hareketleri tarih boyunca hiçbir zaman son bulmamıştır. Muhacirlik veya mültecilik kavramlarıyla açıklanan bu göç hareketleri Türkiye Cumhuriyeti tarihinde de hep var olmuştur.

Osmanlı'nın son dönemlerinden 1960'lı yıllara kadar olan zaman diliminde genelde muhaceret, mültecilik ve mübadele olarak isimlendirilen göçler ulus-devlet yapılanmasının bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Milliyetçilik anlayışının ön planda olduğu bir yaklaşımla ele alınan söz konusu nüfus hareketleri o dönemlerin göç ve iskân politikalarının da belirleyicisi olmuştur (Bayındır Goularas - Sunata, 2015). Diğer taraftan Türkiye Cumhuriyeti döneminde izlenen göç ve göçmen politikaları Osmanlı döneminden oldukça farklıdır. Çünkü Osmanlı dönemi göç politikalarında tek ve doğrudan ölçüt "*Müslüman*" olmak iken, Cumhuriyet döneminde bu sadece "dolaylı bir ölçüt" olarak kabul edilmiştir (Çavuşoğlu, 2007). Diğer taraftan cumhuriyet döneminde Türkleri göçe iten nedenler de Osmanlı dönemindeki göç nedenlerinden farklıdır (Çavuşoğlu, 2007). Örneğin muhacir ve mülteci defterlerindeki kayıtların çoğunluğunu oluşturan Yugoslavya göçmenlerinin geliş nedenleri o devletin Türklere karşı uyguladığı ideolojik ve baskıcı politikalarla ilgilidir. Ancak aynı coğrafyadan Osmanlı döneminde yapılan göçler, kaybedilen topraklardaki yeni yönetim yerine Müslüman ülkenin yönetimini tercih etmeye dayalı bir nedene bağlı olabilmekteydi.

Türkiye Cumhuriyeti'nin göç ve iskân politikaları bakımından büyük önem taşıyan 14 Haziran 1934 tarih ve 2510 sayılı İskân Kanunu, dönemin göçmenlere karşı yaklaşımını ortaya koyan tarihi bir vesika özelliğini taşımaktadır. Kanunun maddelerine bakıldığında bu politikanın milliyetçilik anlayışına göre şekillendiği görülmektedir. Çünkü Öncelikli iskân bölgesi olarak, Türk kültürlü nüfusun artırılması gereken yerler belirlenmiştir. Yine muhacir ve mülteciliğin tanımlanması da kanunun dikkat çeken yanlarından. Kanuna göre Türkiye'ye yerleşmek amacıyla gelenlerden Türk soyundan olan ve Türk kültürüne bağlı bulunanlara *muhacir* denirken, Türkiye'ye yerleşmek amacıyla olmayıp sığınmak zorunda kalanlara da *mülteci* denmiştir (İskân Kanunu, 1934).

Tire muhacir/mülteci defter kayıtlarına göre en çok göçmenin geldiği yer Yugoslavya'dır. Yugoslavya topraklarından yapılan göç hareketleri *93 Harbi* ile hem Anadolu hem de Balkanlardaki Osmanlı topraklarına doğru başlamış, 1912-13 Balkan Savaşlarıyla ağırlıklı olarak Anadolu yönünde devam etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 1951 yılına kadar olan süreçte ise fert ve aile düzeyinde gerçekleşmiştir (Çavuşoğlu, 2007). 110.000'i 1923-1933 yılları

arasında olmak üzere 1960'a kadar Türkiye'ye 270.000 Yugoslavya-Makedonya göçmeni gelmiştir (Deniz, 2014).

Defter kayıtlarından anlaşıldığına göre Tire'de iskân edilmiş olan bir diğer göçmen gurubu ise Bulgarlardır. Cumhuriyetin ilanından sonraki on yıllık süreçte Türkiye'ye gelen **Bulgar** göçmenlerinin miktarı 101.537'dir. Bu tarihten itibaren II. Dünya Savaşı'na kadar ki kısa dönemde ise gelen Bulgar göçmen sayısı 97.151'dir (Çolak, 2013; Deniz, 2014). Yani cumhuriyetin kuruluşundan II. Dünya Savaşı'na kadar 200.000'e yakın Bulgar göçmeni Türkiye'ye gelmiştir.

Yine defter kayıtlarına göre Kafkasya kökenli göçmenler de Tire'de iskân edilmişlerdir. Cumhuriyetin ilk yıllarında Kafkasya'dan Türkiye'ye oldukça yoğun bir göçmen akını olduğu söylenebilir. 1921-1927 yılları arasında göç ederek Türkiye'ye gelen 19.000 nüfustan oluşan **Kafkasyalı** göçmenler Kars, Ardahan ve Artvin illerine yerleştirilmişlerdir. Sadece 1924 yılı verilerine göre Kars, Ardahan ve Artvin'de toplam 8.839 muhacir ve mülteci vardır. Zamanın demografik şartlarına göre bu rakam bölgede oldukça fazla bir göçmen nüfusun yoğunlaştığına işaret etmektedir (Oran Arslan, 2007; Deniz, 2014).

Üzerinde çalışılan muhacir ve mülteci defterinde kayıtları olan göçmenlerin geldiği yerlerin dışındaki bölgelerden de Türkiye'ye zaman zaman göçler olmuştur. Örneğin 1928 yılında yaklaşık 5.000 **Kıbrıslı Türk**, Türkiye'ye göç etmiştir. Yine Türkiye'ye göçlerin yaşandığı bir diğer devlet de **Romanya'dır**. Buradan 1923-1949 yılları arasında Türkiye'ye 79.287 kişi göç etmiş, sonraki süreçte gelenlerle birlikte 1923-1999 arasında Romanya'dan gelen toplam göçmen sayısı 122.558 kişi olarak kaydedilmiştir (Deniz, 2014).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 1960 yılına kadar olan süreçte Türkiye'ye "göçmen" ve "mübadil" ve "sığınanlar" olarak gelenlerin sayısını 1.200.000'i aşmaktadır. Bu göçmenlerin çoğunluğunu %33.9 ile Yunanistan'dan gelen mübadiller oluşturmaktadır. Geriye kalanlar ise Bulgaristan, Yugoslavya-Makedonya ve Romanya'dan gelen göçmenlerden oluşmaktadır (Çavuşoğlu, 2007).

Tire Muhacir Mülteci Defter Kayıtları

Çalışmaya temel kaynak teşkil eden söz konusu muhacir ve mülteci defteri İzmir Tire ilçe nüfus müdürlüğü arşivinde bulunmuştur. Ebatları yaklaşık 50 X 70 cm boyutunda olan defterin kapağında "Muhacir Mülteci Defterleri 1940 Yılı Öncesi" yazmaktadır. Toplam 90 sayfadan oluşan defterin son sayfasında ilçe hakimi tarafından "işbu mülteci defteri doksan sayfadan ibaret olduğu onaylanır. 11/12/1935 Hakim imzası mahkeme mühürü" şeklinde onay vardır.

Defterde toplam 130 hanenin kaydı tutulmuştur. Bir kayıt mükerrerdir. Kayıtlarda muhacir ve mülteci konumunda olan kişilerin tabiiyetinde oldukları devletlere baktığımızda, aşağıdaki tabloda da görüldüğü gibi, göçmenlerin büyük çoğunluğu Yugoslavya'dan gelmiştir. Yugoslavya'daki idari birimler olarak İştıp, Tikveş, Manastır, Köprülü, Kalkandelen, Karacaova dikkat çekmektedir. Bu idari birimler Yugoslavya Devleti dağıldıktan sonra kurulan Makedonya

Devleti'nin sınırları içerisinde kalmıştır. 1950 yılından sonra buradaki Türkler karşılıklı antlaşmalarla Türkiye'ye toplu olarak göç etmişlerdir.

Tablo 1: Tabiyete göre haneler

Memeleketleri (Tabiyetleri)	Adet
Bulgar	6
Kafkas	2
Yugoslavya	121
Yunan	1

Bir sayfada genellikle 2 veya 3 hanenin kaydı tutulmaktadır ancak nadiren de olsa bu sayı 4 haneye çıkmaktadır. Hanede kayıtlı kişi sayısı ise 1 ile 13 arasında değişmektedir. Sayfa birdeki 13 kişilik aile Yugoslavya'dan olup İhsaniye mahallesine, diğer sayfa 73 deki hanede yine Yugoslavya'dan olup Paşa Mahallesi'nin nüfusuna yazılmışlardır. Toplam 550 kişinin tespit edildiği kayıtlarda yalnızca bir kişinin fotoğrafı 87. sayfadaki kaydının karşısına yapıştirilmiş haldedir.

İskân edilen birimlere bakıldığında en çok nüfusun yerleştiği yer 88 hane ile merkez İhsaniye Mahallesi'dir. Bunu 13 hane ile Büyükkale Köyü takip etmektedir. (Bakınız Tablo 2). İskân kaydının sonunda genellikle "Hicret yılı" gibi kişilerin ülkemize geldikleri yıl not olarak düşülmüştür.

Tablo 2: Mahallelere göre haneler

İskân yapılan idari birim	Adet (Hane)
Büyükkale Köyü	13
Darulkura Mahallesi	1
Dere Mahallesi	2
Ertuğrul Mahallesi	1
Işıklar Köyü Mahallesi	4
İhsaniye Mahallesi	88
İstiklal Mahallesi	2
Kurtuluş Mahallesi	1
Mahmutlar Köyü	6
Paşa Mahallesi	5
Şıhlar Mahallesi	1
Tekke Köyü	1
Turan Mahallesi	1
Urfalı Köyü	1
Yenioba Mahallesi	1

Kayıtların sayfa, kişi sayısı, geldikleri memleketleri ve iskân edilip nüfus kayıtlarının yapıldığı idari birimler aşağıdaki tabloda gösterildiği şekildedir.

Tablo 3: Tabiyet ve mahallelere göre hane ve kişi sayıları

Sayfa	Kişi sayısı	Geldiği memleket (Tabiiyeti)	İskân edildikleri mahalle / köy
1	4	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	13	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
3	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	2	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	5	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
5	5	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	6	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
7	5	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	4	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	6	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
9	3	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	9	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	3	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
11	9	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	6	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	7	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
13	2	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	6	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
15	3	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	5	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
17	1	Kafkasya	İhsaniye Mahallesi
	1	Kafkasya	İhsaniye Mahallesi
	5	Bulgaristan	İhsaniye Mahallesi
19	1	Yugoslavya	Darulcura Mahallesi
	10	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
21	3	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	4	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	6	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
23	8	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	4	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	3	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
25	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	4	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	7	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
27	6	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	8	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
29	3	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	5	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
31	5	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	4	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	3	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
31	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	6	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi

Tablo 3: Tabiyet ve mahallelere göre hane ve kişi sayıları (devam)

	3	Yugoslavya	Büyükkale Köyü
	4	Yugoslavya	Büyükkale Köyü
33	5	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	2	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	3	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
35	6	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	5	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	6	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
37	4	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	2	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	8	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
39	8	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	1	Yugoslavya	Mahmutlar Köyü
	2	Yugoslavya	Büyükkale Köyü
41	1	Yugoslavya	Urfalı Köyü
	6	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	6	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
43	7	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	7	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
45	5	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	8	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
47	1	Yugoslavya	Mahmutlar Köyü
	8	Yugoslavya	Mahmutlar Köyü
	5	Yugoslavya	Mahmutlar Köyü
49	9	Yugoslavya	Mahmutlar Köyü
	7	Yugoslavya	Mahmutlar Köyü
51	2	Yugoslavya	Şıhlar Mahallesi
	7	Yugoslavya	Büyükkale Köyü
53	7	Yugoslavya	Büyükkale Köyü
	8	Yugoslavya	Büyükkale Köyü
55	6	Yugoslavya	Büyükkale Köyü
	5	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
57	5	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	4	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	5	Yugoslavya	Işıklar Mahallesi
59	1	Yugoslavya	Işıklar Mahallesi
	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	3	Yugoslavya	Paşa Mahallesi
	6	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
61	6	Yugoslavya	Büyükkale Köyü
	7	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
63	2	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	2	Bulgaristan	Tekke Köyü
65	7	Yugoslavya	Işıklar Mahallesi
	3	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	5	Yugoslavya	Işıklar Mahallesi
67	1	Bulgaristan	
	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi

Tablo 3: Tabiyet ve mahallelere göre hane ve kişi sayıları (devam)

	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
69	6		İhsaniye Mahallesi
	3	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
71	2	Yugoslavya	Dere Mahallesi
	2	Yugoslavya	İstiklal Mahallesi
	6	Yugoslavya	Büyükkale Köyü
73	1	Yugoslavya	Dere Mahallesi
	13	Yugoslavya	Paşa Mahallesi
75	2	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	2	Yugoslavya	Turan Mahallesi
	3	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	2	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
77	6	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	3	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
79	3	Yugoslavya	Büyükkale Köyü
	7	Yugoslavya	Büyükkale Köyü
81	9	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	8	Yugoslavya	Büyükkale Köyü
	3	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
83	6	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	1	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	1	Yugoslavya	Büyükkale Köyü
85	7	Yugoslavya	İhsaniye Mahallesi
	1	Bulgaristan	Kurtuluş Mahallesi
	3	Yunanistan	İhsaniye Mahallesi
	3	Bulgaristan	İhsaniye Mahallesi
87	1	Yugoslavya	Ertuğrul Mahallesi
	1	Bulgaristan	mükerrer
	3	Yugoslavya	İstiklal Mahallesi
	3	Yugoslavya	Paşa Mahallesi
	1	Yugoslavya	Paşa Mahallesi
89	3	Yugoslavya	Paşa Mahallesi

Sonuç

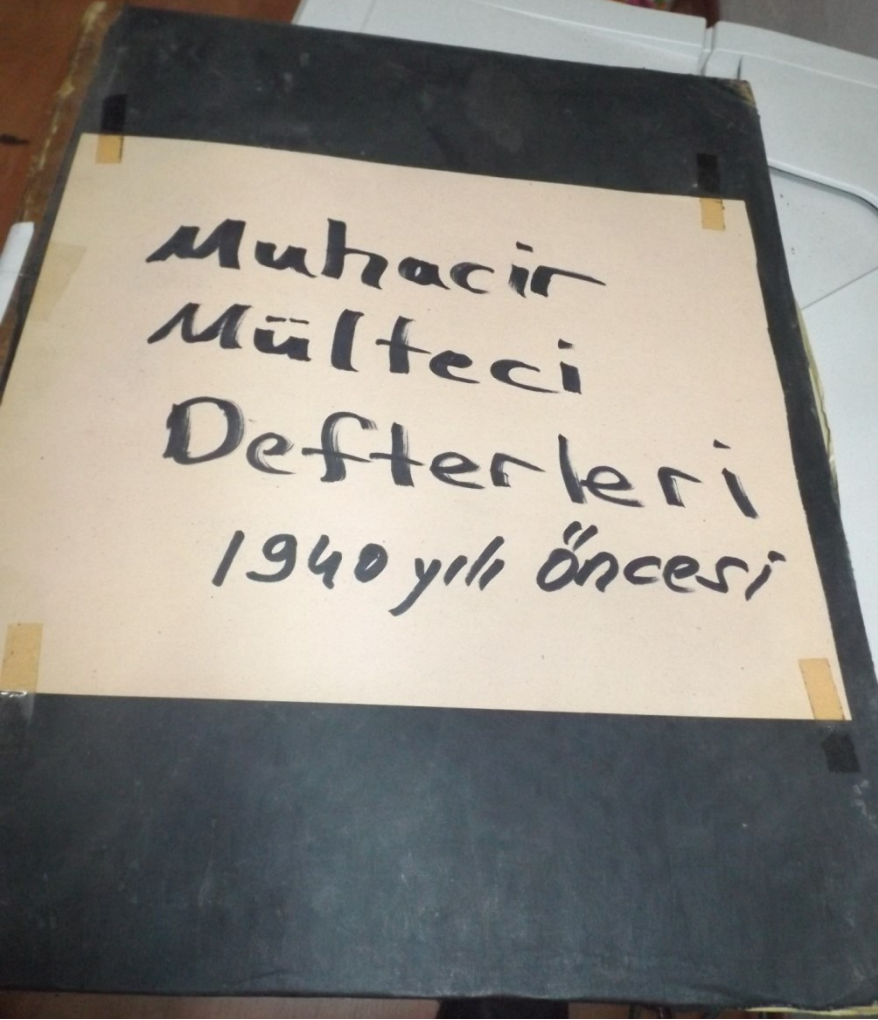
Osmanlı döneminde XIX. ve XX. yüzyıllarda yaşanan büyük kitlesel göçler kadar olmasa da Türkiye Cumhuriyeti de göçlerle karşı karşıya kalmış ve onları planlı bir şekilde iskâna tabi tutmuştur. Bu iskânların 1940 yılı öncesinde yapıldığı yerlerden biri olan Tire’de tutulan ve “Muhacir Mülteci Defterleri 1940 Yılı Öncesi” başlığı taşıyan muhacir iskân defterindeki kayıtlar 130 hanede 550 kişi olarak tespit edilmiştir. Kazada iskânları yapılan muhacirlerin büyük çoğunluğu Yugoslavya’nın İştîp, Tikveş, Manastır, Köprülü, Kalkandelen ve Karacaova bölgelerinden gelmişlerdir. Bu muhacirlerin geldikleri bölgeler ise Bulgaristan, Kafkasya, Yunanistan ve Yugoslavya olarak kayıtlara geçmiştir. Tire Kazası dahilinde çoğunluğu İhsaniye Mahallesi olmak üzere dört köy ve dokuz mahalle muhacirlerin iskânlarının yapıldığı yerler olmuştur.

Kaynakça:

- Ağanoglu, H.Y. (2003). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Balkanlar'ın Makus Talihi Göç. Kum Saati Yayınları, İstanbul.
- Bayındır Goularas, G. - Sunata, U. (2015). Türk dış Politikasında Göç ve Mülteci Rejimi. *Moment Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Kültürel Çalışmalar Dergisi*, Cilt, 2(1), 12-40.
- Çavuşoğlu, H. (2007). Yugoslavya-Makedonya Topraklarından Türkiye'ye Göçler ve Nedenleri. *Bilgi, Bahar*, Sayı 41, 123-154.
- Çolak, F. (2013). Bulgaristan Türklerinin Türkiye'ye Göç Hareketi (1950-1951). *Tarih Okulu, İlkbahar-Yaz*, Sayı XIV, 113-145.
- Deniz, T. (2014). Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 181, 175-204.
- İpek, N. (2006). İmparatorluktan Ulus Devlete Göçler. Serander Yayınları, Trabzon.
- Karpat, K. H. (2003). Osmanlı Nüfusu (1830-1914) Demografik ve Sosyal Özellikleri. Çeviren: Bahar Tırnakçı, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Oran Arslan, N. (2007). Güney Kafkasya'dan Türkiye'ye Gelen Muhacir ve Mültecilerin Durumu (1921-1945)". *Atatürk Üniversitesi. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 35, Erzurum, 341-359.
- Parmaksızoğlu, İ. (1976). Muhâcirün. *Türk Ansiklopedisi*. Cilt. XXIV, 377-378.
- T.C. Resmi Gazete. Sayı 2510, Tarih 14 Haziran 1934, İskân Kanunu. (1934), Madde 3.
- Tire İlçe Nüfus Müdürlüğü Arşivi, Muhacir Mülteci Defteri.
- Türkoğlu, O. (2011). Mülteciler ve Ulusal/Uluslararası Güvenlik. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt. XXX, Sayı 2, 101-118.
- Yalçın, C. (2004). Göç Sosyolojisi. Anı Yayıncılık, Ankara.

Ekler:

Defterin kapağı

Defterden kayıt örnekleri:

Sayfa 1 A yüzü

Sıra	No	Muhacirin soyadı	Muhacirin adı	Baba adı	Ana adı	Doğum tarihi	Doğum yeri	Aslı tabiiyeti	Irkı
1	1	Zeynel oğlu	Kazım	Zeynel (özü)	Nazlı	1303	İştıp	Yugoslavya	Türk
	2	Kazım kızı	Raziye	Kazım	Sabriye (özü)	1340	Köprülü	“	“
	3	Kazım kayınvalidesi	Ayşe		Hatice (özü)	1290	“	“	“
	4	Kazım bacanak	Kemal	Hamit (özü)	Esmâ (özü)	1328	“	“	“
2	1	Ahmet kızı (özü)	Fatma	Ahmet (özü)	Nazlı (özü)	1290	İştıp	Yugoslavya	Türk

B yüzü

Dini	Sanatı	Tarih	No	Verildiği kaza			Düşünceler		
İslam	Rençber	11/9/1934	1	Tire	Kurtuluş	328	İhsaniye 230 haneye kayıt edilecek		
İslam	Ev kadını	14/9/1914	2	Tire	İstiklal	İhsaniye	147 H.kaydı	Hicret 27/11/1911	K. 3/3/1935

3	1	Aile Reisi	Süleyman	Hasan	Zeliha	1256	Tikveş	Yugoslavya	Türk
	2	Karınsı	Keziban	Selim	Şerife	1293	Tikveş	Yugoslavya	Türk
	3	Oğlu	Zülfikar	Süleyman	Keziban	1311	Tikveş	Yugoslavya	Türk
	4	“	Rasım	Süleyman	Keziban	1329	Tikveş	Yugoslavya	Türk
	5	“	Kazım	Süleyman	Keziban	1325	Tikveş	Yugoslavya	Türk
	6	“	Hüseyin	Süleyman	Keziban	1330	Tikveş	Yugoslavya	Türk
	7	Oğlu Zülfikar karısı	Hediye	Hüseyin	Feride	1318	Tikveş	Yugoslavya	Türk
	8	Oğlu Selim Karısı	Fatma	Mustafa	Paşa	1323	Tikveş	Yugoslavya	Türk
	9	Torunu	Hayriye	Zülfikar	Hediye	1930	Tire	Yugoslavya	Türk
	10	Torunu	Safiye	Zülfikar	Hediye	1927	Tikveş	Yugoslavya	Türk

	Rençber	26/9/934	3	Tire	İstiklal	İhsaniye 148. Haneye kayıt			
	Ev kadını								
	Rençber								
	Rençber								

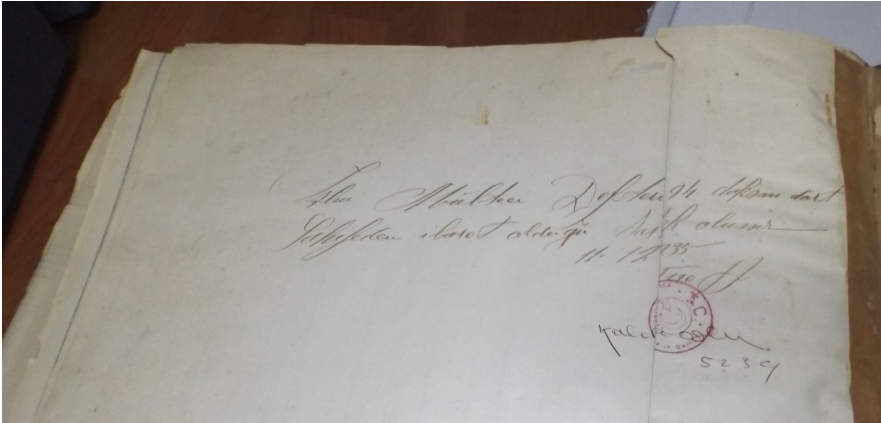
Sayfa 2 A yüzü

	Mehmet		Fatma	1310	İştîp		Yugoslavya	Türk
--	--------	--	-------	------	-------	--	------------	------

İslam	Rençber	26/6/934	4	Tire	Kurtuluş	İhsaniye 149 H. kaydı		Hicret 1911
-------	---------	----------	---	------	----------	-----------------------------	--	----------------

	Aile R.(eisi)	Abdurrahman	Esat (ölü)	Akile (ölü)	1313	Tikveş	Yugoslavya	Türk
	Karı	Zarife	Şakir (ölü)	Mümine (ölü)	1318	Tikveş	Yugoslavya	Türk
	Oğlu	Halil	Abdurrahman	Zarife	1334			
	Diğer oğlu	Ahmet	Abdurrahman	Zarife	1340			
	Kızı	Gülüzar	Abdurrahman	Zarife	1927			

İslam	Rençber	26/6/934		Tire	İpekçiler	İhsaniye 151 H. kaydı		Hicret 1928
-------	---------	----------	--	------	-----------	-----------------------------	--	----------------

Defterin ilçe hakimi tarafından onaylandığı son sayfası

The image shows an open handwritten ledger book with two pages. The pages are filled with columns of numbers and text, organized in a grid-like structure. The handwriting is in Turkish, and the entries include various numerical values and descriptions of transactions. The right page has a red stamp at the top right.

Defter sayfalarından örnek

The image shows another view of an open handwritten ledger book, showing two pages of financial records. The pages are filled with columns of numbers and text, organized in a grid-like structure. The handwriting is in Turkish, and the entries include various numerical values and descriptions of transactions. The right page has a red stamp at the top right.

Defter

A Sample of Muhacir and Refugee Registers in Tire Registry Office

EXTENDED ABSTRACT

The term of immigration (muhacir) is used for the Muslims who migrated to the residuary lands of Ottoman Empire from the territories lost during the 18th and 19th centuries. As a result of the mass immigration that began in 1783 upon the invasion of Crimea by Russia and continued through the 19th century and also in the first quarter of the 20th century, millions from the Crimea, Caucasus, Balkans and Mediterranean islands took refuge in the Ottoman State. Following these immigrations, the demographic structure of the Ottoman State changed greatly in favor of Muslim Turks. When the Ottoman State collapsed at the end of the First World War, the emerging Republic of Turkey had also been exposed to such immigration flows.

The first and best-known example of these movements is the Greek-Turkish population exchange of which the terms and conditions were determined by the Treaty of Lausanne. However, the migration policies were different from the Ottoman period. In the acceptance of immigrants, the criterion of “being Muslim” in the Ottoman period changed and became “being of Turkish race”. Therefore, it can be stated that the migration policy of the Republic of Turkey was shaped by Turkish nationalism. In the new laws, the concept of immigration was also changed. Expression started to be used for Turks who came to Turkey to settle in. However, those who flee from the countries they already live in, not for settlement purposes but to take shelter in, were called refugees. Immigrants and refugees who arrived in this period were dispersed throughout the country and were recorded in the migrant/refugee registers.

The 90 page register named “Tire Muhacir Mülteci Defterleri 1940 Yılı Öncesi” (Tire Immigrant Refugee Registers, Before 1940) is one of those historical documents which we examined in this article. It includes the records of 129 residences who moved to Tire county. To deduce from these records, there are 548 migrants from Yugoslavia, Bulgaria, Greece and the Caucasus and were resettled in Tire. 522 of those were from Yugoslavia. These were allocated to the town center, five villages and eight neighborhoods within Tire boundaries. These resettlement areas were Büyük Kale, Işıklar, Mahmutlar, Tekke and Urfalı villages, İhsaniye, Dere, Ertuğrul, Kurtuluş, Paşa, İstiklal, Turan and Yenioba neighborhoods. 345 of the Yugoslavian immigrants, who came from İştıp, Tikveş, Manastır, Köprülü, Kalkandelen and Karacaova, were settled in İhsaniye Neighborhood. Other Yugoslavian immigrants can be found in all of the other areas except Kurtuluş Neighborhood and Tekke Village. While 19 immigrants from Bulgaria were settled in the center of Tire, İhsaniye Neighborhood and Tekke Village, 6 from Greece were placed in İhsaniye and Kurtuluş neighborhoods. Likewise, 1 immigrant from Caucasus was sent to İhsaniye Neighborhood. The occupations of 185 of the immigrants in the register were also recorded. While the majority of these professionals are farmers, others are housewives, farmers, cooks, shepherds, chariots, animal dealers, workers, shoemakers, pressers, literate and halva makers. There were people from all ages and arrival dates recorded in the Register cover the 1920s and the 1930s.

Keywords: Tire; muhacir; migration; settlement; muhacir and refugee registers.